

نقش فعالیت‌های سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران در توسعه فرهنگ شهروندی و مناسبات دینی آن

فاطمه عزیز آبادی فراهانی، فریده حاجی محمد حسین

چکیده

از آنجا که شهروندی از مفاهیم کلیدی در شناخت و توصیف جایگاه و وضعیت انسان امروزی است، می‌تواند تا نیازهای این جایگاه از طریق زنجیره‌ای از فعالیت‌های فرهنگی - آموزشی مناسب و درخور داده شود. اینکه این فعالیت‌ها چگونه و با چه سازوکارهایی می‌تواند بر تحول فرهنگ شهروندی تأثیرگذار باشد، موضوع اصلی این مقاله است که تلاش گردید با مطالعه و بررسی نقش فعالیت‌های سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران بر فرهنگ شهروندی (و مشخصاً شهروندان منطقه ۱۵ تهران)، پاسخ داده شود. روش پژوهش در این بررسی، توصیفی - تحلیلی است که اطلاعات آن به‌روش پیمایشی و از طریق پرسشنامه محقق ساخته جمع‌آوری گردیده است.

هدف اصلی تحقیق شناخت میزان تأثیر فعالیت‌های سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران در توسعه فرهنگ شهروندی است و اهداف فرعی شناخت تأثیر مؤلفه‌های فعالیت‌های سازمان فرهنگی، هنری شامل: فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی بر مؤلفه‌های فرهنگ شهروندی شامل: سلامت، اخلاق و رفتار، امنیت و مشارکت شهروندان می‌باشد.

نتایج به‌دست آمده و یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که فرضیه‌های فرعی شامل: تأثیر فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی بر توسعه سطح بهداشت و سلامت جسمی شهروندان به میزان ۶۱,۲٪ زیاد، تأثیر بر سلامت روانی به میزان ۴۳٪ زیاد، تأثیر بر توسعه اخلاق و رفتار شهروندی و حس احترام به دیگران در نزد شهروندان به میزان ۵۴,۶٪ متوسط تا خیلی زیاد، تأثیر بر حس نوع‌دوستی شهروندان به میزان ۵۰,۷٪ متوسط تا خیلی زیاد، تأثیر بر توسعه امنیت فردی شهروندان به میزان ۳۹,۲٪ در حد صفر، تأثیر بر توسعه امنیت اجتماعی شهروندان به میزان ۲۴,۵٪ در حد صفر، تأثیر بر توسعه سطح مشارکت سیاسی شهروندان به میزان ۵۱,۹٪ متوسط تا زیاد و فرضیه فرعی آخر، تأثیر معنادار فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی بر توسعه سطح مشارکت اجتماعی، فرهنگی شهروندان به میزان ۴۲,۵٪ در حد متوسط تا زیاد رد یا تأیید شدند. بنابراین، فرضیه اصلی (فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه فرهنگ شهروندی تأثیر معناداری دارد) نیز به میزان میانگین مجموع درصد تأیید فرضیه‌های فرعی (۳۰ درصد) در حد زیاد مورد تأیید قرار گرفت.

کلیدواژگان: فعالیت فرهنگی؛ سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران؛ فرهنگ شهروندی

۱- مقدمه

شهروندی^۱ ایده‌ای است که در اروپای غربی زاده شد. این موضوع یکی از فرآیندهای جامعه مدرن است و در عرف جامعه‌شناسی دارای مرزهای تعریفی خاص و عموماً برخاسته از نگرش عقلانی نسبت به قانون و حقوق افراد در جامعه است. (عباسی ۱۳۸۷، ۴۵۶)

شهروندی و رفتار شهروندان^۲ از متغیرها و عوامل بنیادین در گسترش سرمایه اجتماعی و به دنبال آن توسعه جوامع بشری است که اهمیت یافتن آن در مطالعات اجتماعی و پرداختن به آن در این تحقیق نشأت گرفته از آن است. در بررسی و مطالعه مفهوم شهروندی همواره یک آمیختگی و رابطه تنگاتنگ با اخلاق و روابط اخلاقی به چشم می‌خورد. (فاطمی‌نیا ۱۳۸۶، ۷)

مفهوم شهروندی علاوه بر زمینه‌های سیاسی بر روابط اخلاقی بین اعضای جامعه و نیز مسایل سنتی نظری جامعه‌شناسی مثل شرایط یگانگی و همبستگی اجتماعی، ناظر است. (تقوایی و همکاران ۱۳۸۹، ۲۴) مفهوم شهروندی را می‌توان در مجموع جزو مفاهیم جدیدی دانست که با زندگی برخاسته از تجدد و فرهنگ انسان اجتماعی در هم آمیخته است. شهروندی ارتباط بسیار وسیعی با مفاهیمی چون جامعه مدنی، دموکراسی و حاکمیت خوب دارد. جامعه مدنی و تحقق نهادهای مدنی، در مجموع تجربه عقلانی و موفق بشری است که منجر به مشارکت قانون‌مند و توسعه سیاسی- اجتماعی شده و در نتیجه، زمینه پیشرفت در حوزه اقتصاد و فرهنگ و تمدن را برای جوامع به‌وجود آورده است. (شیانی ۱۳۸۱، ۲۰)

دوران معاصر شهرنشینی و شهروندی از مظاهر تمدن به‌شمار می‌آید. (مستوفی‌الممالکی ۱۳۸۰، ۹۴) بسیاری از دولت‌ها برای تثبیت موقعیت اجتماعی و سیاسی خود شهرنشینی و شهروندی و مباحث مرتبط با آن و نیز جهت بخشیدن به موضوع‌های مربوط به شهرنشینی و شهروندی را در اولویت قرار داده‌اند. (اذانی و همکاران ۱۳۸۹، ۷)

امروزه مفهوم شهروندی مفهوم و نگرش آن در قرن بیستم بسیار متفاوت است و حقوق شهروندی دارای حوزه‌های مختلفی است. چنانچه در کنار حقوق مدنی، سیاسی و اجتماعی، حقی نیز به نام حقوق فرهنگی وجود دارد. از این رو، شهروندی فرهنگی در یک بیان واضح ناظر به تأمین حقوق فرهنگی شهروندان است. (فرجی ۱۳۸۹، ۴۸۸)

تحولات چند دهه اخیر در مسیر اهمیت یافتن فرهنگ و فرهنگی شدن عرصه‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است. از این رو، فرهنگی شدن شهروندی نیز امری اجتناب‌ناپذیر شده است. شهروندی مقوله‌ای منتزع یا جدای از فرهنگ شهروندان نیست. برای داشتن شهروندی

1- Citizenship

2- Citizens

فعال، باید مؤلفه‌ها و معنای شهروندی برخاسته از فرهنگ شهروندان باشد نه صرف ملاحظات حقوقی یا تأکید یک‌سویه بر آرمان‌های ایدئولوژیک. (هاشمیان‌فر و گنجی ۱۳۸۸، ۲۷)

افراد یا شهروندان علاوه بر نیازهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی مجموعه‌ای از «نیازهای فرهنگی» نیز دارند. نیازهای مربوط به خلاقیت و خودشکوفایی و نیازهای فراغت و لذت، از جمله این نیازهاست. مفاهیم شهروندی مدنی، سیاسی و اجتماعی نمی‌تواند تمام نیازهای فرهنگی افراد را پوشش دهد، بنابراین از آنجا که شهروندی از مفاهیم کلیدی در شناخت و توصیف جایگاه و وضعیت انسان امروزی است، می‌تواند تا این نیازها از طریق زنجیره‌ای از فعالیت‌های فرهنگی- آموزشی پاسخی مناسب و درخور داده شود. اینکه این فعالیت‌ها چگونه و با چه سازوکارهایی می‌تواند بر تحول فرهنگ شهروندی تأثیرگذار باشد، موضوع اصلی این مقاله است که تلاش گردید با مطالعه و بررسی نقش فعالیت‌های سازمان فرهنگی- هنری شهرداری تهران بر فرهنگ شهروندی (و مشخصاً شهروندان منطقه ۱۵ تهران)، پاسخ داده شود.

۱-۱- اهمیت و ضرورت موضوع

در عصر حاضر شهروندی یک ضرورت اجتماعی است که به صورت سازه اجتماعی ناشی از بسترهای اجتماعی و فرهنگی جامعه همراه با تنوع فرهنگ‌ها، معانی مختلفی را در جامعه شکل می‌دهد؛ بر این اساس به‌طور کلی شهروندی یک نوع قرارداد متقابل اجتماعی و یک سلسله حقوق متقابل دولت بر مردم و مردم بر دولت و همچنین یک احساس مشترک عمومی نسبت به هویت ملی و اجتماعی در یک محدوده مشخص است. (عاملی ۱۳۸۰، ۱۶۸) در واقع در حوزه فرهنگ شهروندی باید به مجموعه‌هایی از ارزش‌های اجتماعی چون مساوات طلبی، آزادی، فرد گرایی، مردم‌سالاری و مسئولیت‌پذیری مدنی شهروندان اشاره کرد، که جزء حقوق فرهنگ شهروندان یک جامعه شهری محسوب می‌شود.

لازمه حل مسائل شهری، بحران‌های شهرنشینی و اصلاح رفتار شهروندان، وجود یک فرهنگ و به تبع آن فعالیت‌های فرهنگی مناسب شهروندی و شهرنشینی است. همه اجزای یک زندگی شهری باید با در نظر گرفتن نقش فرهنگ در مناسبات اجتماعی شهر، تأسیسات شهری، نظام حمل و نقل، کالبد شهر و کاربردهای شهری سعی کنند، تعادل لازم را به وجود آورند. شهروندی یک مفهوم پویاست، که برای تأمین واقعی‌اش باید به فراسوی دولت بسط یابد و فرهنگ را در بررسی آن مورد توجه قرار داد...» (فاضلی ۱۳۸۶، ۲)

حال با توجه به بعد جهانی شدن فرهنگ شهروندی ناشی از پیشرفت و توسعه و بسیط بودن تعاملات افراد با دنیای اجتماعی و از سوی دیگر پذیرش الگوهای غنی فرهنگ شهروندی بر

شکل‌گیری جهانی شدن شهروندی نیاز به الگوی بومی فرهنگ شهروندی اجتناب‌ناپذیر است. این مسئله در عصر حاضر امری اجباری، ضروری و غیر قابل انکار است. براین اساس به دو دلیل بسیار عمده این مسئله از ضروریات امروزی جامعه ایرانی محسوب می‌شود:

الف) کشور ما، کشوری است که در مسیر توسعه پایدار و همه جانبه بویژه توسعه فرهنگی گام بر می‌دارد، و با توجه به نقش اساسی فرهنگ در امر توسعه، لزوم توجه به سیاست‌ها و بنیان‌ها و سازوکارهای فعالیت‌های فرهنگی امری اجتناب‌ناپذیر است.

ب) وجود ناهنجاری‌ها و ضعف‌های فرهنگی که امروزه دامن‌گیر جامعه ایرانی شده است. مانند رواج فرهنگ فردگرایی یا منفعت‌مداری شخصی، ضعف تعلق به هویت ملی، رواج فرهنگ قانون‌گریزی، فقدان پویایی و نشاط فرهنگی، پرهزینه بودن فعالیت‌های فرهنگی در جامعه، تعارض هنجارها و ارزش‌های فرهنگی، تهدیدات فرهنگی ناشی از پدیده جهانی سازی، مصرف‌گرایی مفرط، ابهامات هویتی نسل جوان، کاهش اعتبارات فرهنگی گروه‌های مرجع فرهنگی- ارزشی جامعه و... که به‌عنوان مهمترین مشکلات فرهنگی در امر توسعه فرهنگی موجود به حساب می‌آید.

از سوی دیگر در میان سازمان‌های فرهنگی، اجتماعی کشور که وظیفه تحقق راهبردهای کلان توسعه فرهنگی را برعهده دارند، به‌طور خاص، سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران در خط مقدم این رسالت عظیم و در ارتباط مستقیم و تنگاتنگ با شهروندان به‌عنوان مخاطبین توسعه فرهنگی قرار دارد، بیش از دیگر سازمان‌ها، نیازمند احصا و شفاف‌سازی نقش‌ها و فعالیت‌های فرهنگی خویش و توسعه و تقویت آنها می‌باشد.

ضرورت و اهمیت این تحقیق زمانی افزایش می‌یابد که بدانیم سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران براساس اساسنامه خود باید به سیاست‌های کلان فرهنگی نظام و منویات رهبر معظم انقلاب اسلامی توجه کند و بر مسائل ارزشی و مبانی دینی و اصول انقلابی و نیز بر مأموریت‌های خود در حوزه شهری بویژه بر رویکرد محله‌ای، تعامل و همکاری بیشتر با نهادها، سازمان‌های فرهنگی و تشکل‌های مردمی و مساجد و ... تأکید نماید.

برهمن اساس، از آنجا که این مقاله در پی بررسی نقش فعالیت‌های سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران در توسعه فرهنگ شهروندان تهرانی (منطقه ۱۵) می‌باشد به نوعی به‌صورت کاربردی می‌تواند در ترسیم و طراحی الگوی عملی برای اجرای مأموریت‌های مهم این سازمان برای توسعه فرهنگ شهروندی و در نهایت توسعه فرهنگی کشور به کار آید.

۲-۱- اهداف تحقیق

این مقاله با دو هدف اصلی طراحی گردیده است. یکی از اهداف، هدف آرمانی تحقیق و دستیابی به جامعه ایرانی در افق چشم‌انداز با ویژگی‌های: توسعه‌یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی است و هدف دیگر، بررسی نقش فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران در توسعه فرهنگ شهروندی به‌عنوان هدف اصلی می‌باشد.

۳-۱- سؤالات تحقیق

سؤال اصلی: نقش فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران در توسعه فرهنگ شهروندی شهروندان منطقه ۱۵ تهران چیست؟
سؤالات فرعی:

نقش فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران در توسعه بهداشت و سلامت شهروندان چیست؟
نقش فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران در توسعه اخلاق و رفتار شهروندان چیست؟
نقش فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران در توسعه امنیت شهروندان چیست؟
نقش فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران در توسعه مشارکت شهروندان چیست؟

۴-۱- فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی: فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه فرهنگ شهروندی تأثیر معناداری دارد.
فرضیه‌های فرعی:

فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه سطح بهداشت و سلامت جسمی شهروندان تأثیر معناداری دارد.
فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه سطح بهداشت و سلامت روانی شهروندی تأثیر معناداری دارد.
فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه اخلاق و رفتار شهروندی و حس احترام به دیگران در نزد شهروندان تأثیر معناداری دارد.

فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه اخلاق و رفتار شهروندی و حس نوع‌دوستی شهروندان تأثیر معناداری دارد.

فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه امنیت فردی شهروندان تأثیر معناداری دارد.

فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه امنیت اجتماعی شهروندان تأثیر معناداری دارد.

فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه سطح مشارکت سیاسی شهروندان تأثیر معناداری دارد.

فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه سطح مشارکت اجتماعی، فرهنگی شهروندان تأثیر معناداری دارد.

۲- پیشینه تحقیق

کالبرگ^۱ در بررسی بنیان‌های فرهنگی شهروندی مدرن به این نتیجه دست یافته است که در جهان مدرن مشارکت اجتماعی و سیاسی در حال تغییر است. تبعیت شهروندان از دولت‌های ملی در تعارض تبعیت آنها از نهادهای فراملی قرار گرفته است. (کالبرگ ۱۹۹۳)

پاکولسکی^۲ در کتاب شهروندی فرهنگی به بررسی حقوق شهروندی در دنیای مدرن پرداخته و این‌گونه نتیجه گرفته است که حقوق فرهنگی شامل حق حضور نمادین نمایندگی، انتشار هویت و نگهداری از شیوه زندگی در حال گسترش است. این موضوع نشان دهنده بحران رفاه، کوچک شدن دولت و گسترش حوزه عمومی می‌باشد. (پاکولسکی ۱۹۹۷)

ترنر^۳ نیز در کتاب شهروندی و نظریه اجتماعی با بررسی ارتباط مفهوم شهروندی با روابط بین فرد و ملت به این نتیجه رسیده که نظریه شهروندی از طریق ارتباط آن با تغییرات اجتماعی و سیاسی معاصر و رابطه شهروندی با رفاه و بازار و همچنین با احساس تعلق، هویت و شخصیت در دنیای مدرن توسعه می‌یابد. (ترنر ۱۹۹۳)

شاه‌طالبی در تحقیقی با عنوان تدوین مؤلفه‌های فرهنگ شهروندی در حیطه ارزش‌ها و هنجارها برای دانش‌آموزان دوره راهنمایی نشان داد که ترجیح مصالح جمعی بر مصالح فردی و مؤلفه حفظ محیط زیست بیشترین بار عاملی را به خود اختصاص داده است. (شاه‌طالبی ۱۳۸۹)

1- Kalberg
2- Pakulski
3- Turner

رحمانی در بررسی نقش سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران در ارتقای سرمایه فرهنگی شهروندان تهرانی به این نتیجه دست یافته است که فعالیت‌های پر تکرار در مراکز فرهنگی با ارتقای سرمایه فرهنگی رابطه دارد. همچنین مدیران مراکز فرهنگی باید نسبت به مخاطب شناسی برنامه‌ها دقت داشته و با توجه به تغییرات فرهنگی در جامعه، کارکنان مراکز فرهنگی از بین افرادی انتخاب شوند که از سرمایه فرهنگی بالاتری برخوردار باشند. (رحمانی ۱۳۸۹)

هاشمیان فر در بررسی فرهنگ شهروندی ساکنان بافت حاشیه‌ای شهر اصفهان به این نتیجه رسیده است که بین متغیر علت مهاجرت و نوع شغل با فرهنگ شهروندی ساکنان بافت حاشیه رابطه وجود دارد. (هاشمیان فر، ۱۳۸۸)

احمدی نیز در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان بررسی مبانی حقوق شهروندی در اسلام و قرآن نشان می‌دهد که از جمله مبانی حقوق شهروندی، اصل کرامت، اصل عدالت، اصل برابری و مساوات و اصل عقلانیت است و قرآن، سنت، اجماع و عقل نیز منابع و تکیه‌گاه‌های شناخت حقوق بشر و شهروندی را تشکیل می‌دهند. (احمدی، ۱۳۹۰)

الله‌توکی در بررسی تأثیر آموزش رفتار شهروندی سازمانی بر تعهد سازمانی کارمندان سازمان فرهنگی و تفریحی شهرداری اصفهان به‌عنوان پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به این نتیجه رسیده است که آموزش رفتار شهروندی سازمانی موجب ارتقای تعهد سازمانی، تعهد عاطفی و تعهد هنجاری گردیده است. (الله‌توکی، ۱۳۸۶)

عیدی نیز در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با موضوع تبیین جامعه‌شناختی آگاهی از حقوق و تکالیف شهروندی (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه اصفهان) نشان داده است که بین جنسیت، پایگاه اجتماعی اقتصادی، هویت اجتماعی، استفاده از وسایل ارتباط جمعی و دینداری با آگاهی از حقوق و تکالیف شهروندی رابطه وجود داشته است و بین سن و آگاهی از حقوق و تکالیف شهروندی رابطه وجود نداشته است. (عیدی، ۱۳۸۶)

۳- روش تحقیق

این تحقیق از نوع توصیفی، پیمایشی و تحلیلی است. روش جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه محقق ساخته انتخاب گردید که مورد تأیید شکلی و محتوایی خبرگان قرار گرفته است. مبانی نظری تحقیق به وسیله مطالعات کتابخانه‌ای جمع‌آوری شد. در ساخت مدل تحقیق، مؤلفه‌ها و شاخص‌های متغیرهای مستقل و وابسته از مبانی نظری تحقیق استخراج و مسیر تأثیرگذاری آنها برای آزمون فرضیه‌ها مشخص گردید.

از آنجایی که این تحقیق در پی بررسی نقش فعالیت‌های سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران در توسعه فرهنگ شهروندی شهروندان محله‌های منطقه پانزده شهر تهران می‌باشد،

جامعه آماری آن شامل کلیه شهروندان ساکن در منطقه ۱۵ تهران است که حدود ۷۰۰۰۰۰ نفر برآورد گردید و حجم نمونه آماری از طریق فرمول کرجسی و مورگان با ۹۵٪ اطمینان و ۵٪ خطا به تعداد ۳۸۳ نفر به دست آمد.

پس از مشخص شدن شاخص‌ها و طراحی سؤالات برای آماده‌سازی پرسشنامه، طیف شش‌گانه لیکرت مورد استفاده قرار گرفت. پرسشنامه به‌گونه‌ای طراحی گردید که مقیاس تمامی سؤالات فاصله‌ای باشد. این تحقیق در بازه زمانی اول تا پایان دی‌ماه ۱۳۹۲ به صورت مقطعی صورت گرفت. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده گردید.

در طراحی پرسشنامه، پس از جمع‌آوری نظرات خبرگان، برای تأیید روایی پرسشنامه، تعدادی از سؤالات با تغییر روبه‌رو گردید. سپس برای نمونه تعداد ۲۰ پرسشنامه به صورت آزمایشی با مصاحبه با حجم نمونه آماری جمع‌آوری و پس از تأیید پایایی اولیه به وسیله آلفای کرونباخ، و نیز با مشورت مجدد با تعدادی از صاحب‌نظران، پرسشنامه نهایی تهیه گردید. برای افزایش دقت در ثبت داده‌ها، تلاش شد تا سؤالات به وسیله پژوهشگر مطرح و پاسخ‌های نمونه‌ها ثبت گردد تا از خطاهای ناشی از درک نشدن سؤالات پرسشنامه جلوگیری شود. پرسشنامه شامل ۴۸ سؤال بود که پایایی آن با آلفای کرونباخ ۰,۹۷۱ تأیید گردید.

۴- مبانی نظری تحقیق

براساس مدل کوه یخ «هچ» که فرهنگ را به دو بخش مرئی (مصنوعات فرهنگی) و نامرئی (ارزش‌ها و مفروضات) تقسیم می‌کند (هچ، ۲۱۰: ۱۹۹۷)، فرهنگ به معنای «میزان دیندانی و دینداری افراد جامعه و خدامحوری در تعاملات بین فردی» است، که دیندانی قسمت زیرین کوه یخ است و دینداری و خدامحوری در تعاملات بین فردی قسمت مشهود کوه یخ است. بنابراین فعالیت فرهنگی مطابق مدل «هچ» را می‌توان این‌گونه تعریف نمود: به اقداماتی که بر روی باورها و ارزش‌های جامعه تأثیر می‌گذارد و حاصل این تأثیر در سازوکارها و رفتار افراد قابل مشاهده است. در نتیجه فعالیت فرهنگی‌ای اثربخش است که بتواند تغییری در اندیشه‌ها ایجاد کند و نمود رفتاری محسوس در جامعه داشته باشد.

از سوی دیگر، با توجه به وظیفه‌مندی دولت در قبال دین، سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی کلان، نظارت، هدایت و حمایت از فعالیت‌های دینی و خدمات‌رسانی مذهبی در حوزه حاکمیت دولت قرار می‌گیرد. مساعدسازی محیط برای رشد فضایل اخلاقی، علاوه بر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کلان، نیازمند به هدایت فعالیت‌ها و حمایت و پشتیبانی از تولید و عرضه کالاها و خدمات دینی است. (پیرزاده، ۱۳۷۸: ۵۲)

ترنر بر اساس الگوی جامعه‌شناختی خود در حوزه فرهنگ شهروندی و شکل‌گیری آن اشاره به چهار منبع اساسی می‌کند. «این چهار منبع شامل: هویت، حقوق اقتصادی، حقوق فرهنگی و حقوق سیاسی» است. هر شهروند دارای حقوقی است؛ حقوق اقتصادی مربوط می‌شود به نیازهای اساسی، به غذا و سلامتی که باید نظام اجتماعی تمهیداتی را برای آن فراهم کند. حقوق فرهنگی به امکان دسترسی همگانی شهروندان به رفاه و آموزش از سوی دولت مربوط می‌شود، و در نهایت حقوق سیاسی به آزادی‌های متعارف و حق بیان شهروندان توجه می‌کند. (عاملی، ۱۳۸۰: ۱۷۶)

کوهن و آرتور استدلال می‌کنند که فرهنگ شهروندی مبتنی بر تحلیل شهروندی و حقوق او بر مبنای یک جامعه ارتباطات بنیان است به اعتقاد آنها حقوق مربوط به ارتباط و گفتگو از اولویت‌های ضروری فرهنگ شهروندی و حقوق شهروندان است که در برابر سایر حقوق اجتماعی و اقتصادی قرار داد. به اعتقاد آنها در یک جامعه مدنی امروزی عمل روزانه ارتباطات دموکراتیک باید نهادینه شوند.

گروسبرگ می‌گوید: مفهوم شهروندی وابسته به سنت سیاسی است که در صدد درگیر کردن بسط مشارکت افراد در شکل‌دادن به قوانین و تصمیمات جامعه است. (فاضلی، ۱۳۸۶: ۵)

مؤلفه متغیر مستقل: آموزش شهروندی (نظریه برایان ترنر)

هدف اساسی آموزش شهروندی در هر جامعه‌ای، انتقال مجموعه‌ای از دانش‌ها، ارزش‌ها و جهت‌گیری‌های رفتاری ضروری برای دوام و رفاه آن جامعه، به نسل جوان است. لذا آموزش شهروندی به دنبال جلب حمایت جوانان از فرهنگ مدنی جامعه است که این امر از طریق فرایندهای آموزشی تحقق می‌یابد. (نیکفر، ۱۳۷۸: ۱۷۳)

آموزش شهروندی از نظر یونسکو می‌تواند سه موضوع مهم را داشته باشد:

آموزش حقوق شهروندی و انسانی به مردم از طریق تفهیم اصول و نهادهای یک حکومت، یک کشور یا یک ملت؛

یادگیری برای تمرین قضاوت فردی و روحیه انتقادی؛

به‌دست آوردن احساس مسئولیت فردی و اجتماعی.

ترنر در اندیشه‌های خود مفهوم شهروندی و آموزش‌های که باید به افراد در این زمینه داده شود در قالب چهار مؤلفه جامعه‌شناختی به‌عنوان یک واقعیت اجتماعی بیان کرده است:

الف) شکل اجتماعی شهروندی: در این شکل آموزش‌هایی که شهروندان دریافت می‌کنند از بالا به پایین است یعنی دولت به سمت جامعه مفاهیم شهروندی و شهروندمداری را ارائه می‌دهد.

ب) قلمرو اجتماعی شهروندی: در این حوزه آموزه‌هایی ارائه شده که بیشتر شهروندمداری را به سمت حوزه عمومی ترغیب کرده یا برخی از این آموزه‌ها منجر به به شکل‌گیری حوزه‌های خصوصی شده است.

پ) گونه اجتماعی شهروندی: این مؤلفه اشاره به آموزش‌هایی دارد که شهروندان را بیشتر حالت فعال در شهروندی بیان می‌کند یا به صورت شهروند منفعل تلقی کرده است.

ت) محتوای اجتماعی شهروندی: اشاره به تعلیماتی می‌کند که تأکید بر ایفای وظایف، تکالیف، مسئولیت‌ها و تعهدات شهروندی کرده و یا معطوف به حقوق و امتیازات شهروندی دانسته است. (فیتزپتریک، ۱۳۸۱: ۱۴۶)

متغیر وابسته: توسعه فرهنگ شهروندی (نظریه برایان ترنر)

ترنر عقیده دارد که باید در حقوق شهروندی نه تنها به ابعاد مدنی و سیاسی شهروندی توجه کرد؛ بلکه ابعاد اقتصادی و فرهنگی حقوق شهروندان نیز باید مورد بررسی قرار گیرد. بر این اساس شهروندی اجتماعی و سیاسی تکیه بر شهروندی فرهنگی و اقتصادی رشد می‌کند. فرهنگ شهروندی حلقه وصل همه طبقات اجتماعی با تأکید بر ارزش مشترک میان شهروندان شکل می‌گیرد. ترنر بر مبنای دیدگاه جامعه‌شناسی خود موضوع فرهنگ شهروندی را به نهادهای اجتماعی جامعه معطوف کرده که این نهادهای اجتماعی هر کدام بیان‌کننده نوع خاصی از حقوق شهروندی و الزاماتی که باید شهروندان نسبت به انجام آن حقوق در یک نظام سیاسی انجام دهند فرهنگ شهروندی را تشریح می‌کند. (عاملی، ۱۳۸۰: ۱۷۴)

ترنر در حوزه فرهنگ شهروندی و شکل‌گیری آن اشاره به چهار منبع اساسی می‌کند، این چهار منبع شامل: هویت، حقوق اقتصادی، حقوق فرهنگی و حقوق سیاسی است. این چهار مؤلفه در فرایند متقابل با فرهنگ شهروندی متعالی همراه است. او بر این عقیده است که شهروندی علاوه بر اینکه فرصت حقوقی فراهم می‌کند، یک نوع هویت فرهنگی خاصی را برای فرد و گروه نیز ایجاد می‌کند. این همان مفهوم هویت سیاسی برای شهروندان یک جامعه است.... به عقیده او منظور از منابع اقتصادی و سیاسی و فرهنگی بهره‌مندی هر شهروند از این منابع در جامعه است، که باید به نوعی مساوات‌طلبانه و عدالت‌گونه این منابع توسط نظام حاکم برای هر شهروند تقسیم گردد؛ که این یکی از وظایف دولت و حاکمیت وقت جامعه در برابر شهروندان می‌باشد.

مؤلفه‌های توسعه فرهنگ شهروندی (برایان ترنر، گروسبرگ، آرتور و کوهن)

سلامت، اخلاق و رفتار، امنیت و مشارکت

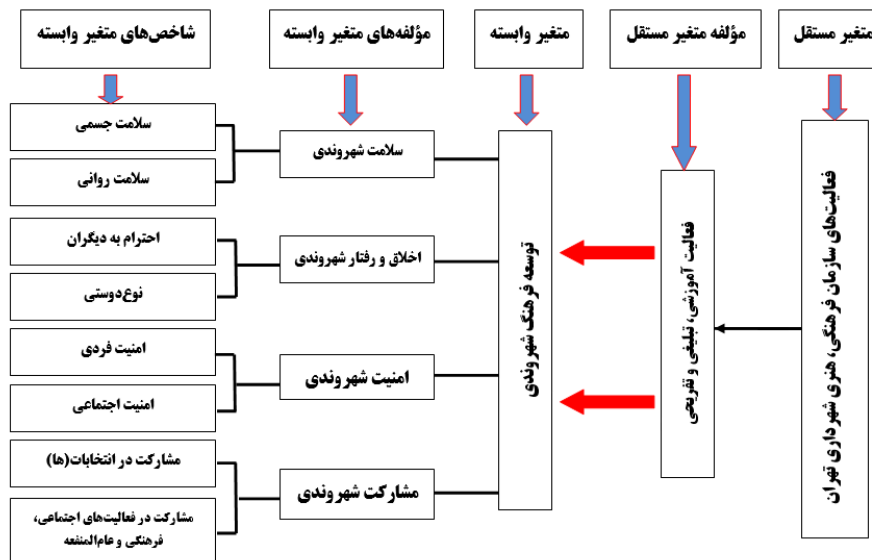
براساس نظریه برایان ترنر، هر شهروند دارای حقوقی است؛ حقوق اقتصادی مربوط می‌شود به نیازهای اساسی به غذا و سلامتی که باید نظام اجتماعی تمهیداتی را برای آن فراهم کند، و حقوق فرهنگی به امکان دسترسی همگانی شهروندان به رفاه و آموزش از سوی دولت مربوط می‌شود، و در نهایت حقوق سیاسی به آزادی‌های متعارف و حق بیان شهروندان توجه می‌کند. باید مجموعه این حقوق را حقوق اجتماعی نامید که از حقوق انسانی متمایز است، حقوق اجتماعی شامل کسانی می‌شود که عضو دولت و ملت یک جامعه می‌باشند. آخرین عنصر این الگو جماعت سیاسی است، که زمینه‌ساز شهروندی در تمام ابعاد است. جماعت از نظر سیاسی به‌طور مشخص همان دولت و ملت یک جامعه است. وقتی افرادی شهروند یک کشور می‌شوند، نه فقط ملتزم به رعایت یک سلسله حقوق و الزامات و تعهدات اجتماعی هستند و هویت خاصی را پذیرفته‌اند؛ و به نوعی در شهر به‌صورت خوب و متعالی جامعه‌پذیر شده‌اند، بلکه به جماعت سیاسی خاصی وارد شده‌اند که دارای قلمرو جغرافیایی تاریخی و سیاسی مشخص می‌باشند؛ که در قالب احزاب و گروه‌های سیاسی، گروه‌های اقلیت (اعم از دینی، سیاسی و...) می‌توان شهروندی سیاسی و فرهنگ آن را بررسی کرد و حقوق و وظایف شان را از این بعد مورد مطالعه قرار داد. (کوشا، ۱۳۸۷: ۲۵)

با توجه به مطالب فوق می‌توان چنین استنباط کرد که براساس نظر ترنر امنیت (فردی و اجتماعی) و سلامت (جسمی و روحی، روانی) از جمله نیازهای اساسی است که نظام اجتماعی تمهیدات آن را فراهم می‌کند. همچنین طبق نظر کوهن و آرتور که حقوق شهروندان را براساس یک جامعه ارتباط بنیان بیان می‌کند، می‌توان اخلاق و رفتار شهروندی را در قالب ارتباطات اجتماعی قرار داد و نیز براساس نظر گروسبرگ که درگیر کردن و بسط مشارکت شهروندان را در شکل‌دادن به قوانین و تصمیمات جامعه به‌عنوان مفهوم شهروندی بیان می‌کند، می‌توان مشارکت سیاسی و اجتماعی، فرهنگی را در همین قالب تفسیر کرد.

در این تحقیق برای تبیین فعالیت‌های (های) فرهنگی به‌عنوان متغیر مستقل از نظریه و مدل کوهن «هیچ» استفاده شده است. همچنین آموزش شهروندی به‌عنوان مؤلفه مهم و تأثیرگذار متغیر مستقل و نیز توسعه فرهنگ شهروندی به‌عنوان متغیر وابسته براساس نظریه «برایان ترنر» تبیین شده است. مؤلفه‌های مهم و تأثیرگذار متغیر وابسته (توسعه فرهنگ شهروندی) با عناوین: سلامت، اخلاق و رفتار، امنیت و مشارکت نیز از نظریه برایان ترنر، گروسبرگ، آرتور و کوهن اقتباس گردیده است.

۵- مدل مفهومی تحقیق

برای تسهیل در فرایند بررسی میزان تأثیر فعالیت‌های سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر مؤلفه‌های توسعه فرهنگ شهروندی، مدل زیر به‌عنوان مدل تحقیق طراحی گردید. باتوجه به مطالعه تحقیقات پیشین و با توجه به اهداف، سؤالات و فرضیات این تحقیق، فعالیت‌های سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران ذیل سه مؤلفه آموزشی، تبلیغی و تفریحی دسته‌بندی گردید. مؤلفه‌های توسعه فرهنگ شهروندی نیز به‌عنوان متغیر وابسته به ترتیب: سلامت جسمی و روانی، اخلاق و رفتار، امنیت فردی و اجتماعی و مشارکت اجتماعی و سیاسی در نظر گرفته شد.

۶- نتایج حاصله از تحلیل‌های آماری

برای به‌دست آوردن نتیجه آزمون هر فرضیه، میانگین نتایج آزمون سؤالات مربوط به آن فرضیه را محاسبه کردیم. نتیجه آزمون هر سؤال از تحلیل داده‌های جدول نتایج آمار توصیفی آن سؤال به‌دست آمد. بدین‌گونه که هرچه پاسخ‌گویان تأثیر شاخص‌های متغیر مستقل را بر شاخص‌های متغیر وابسته در حد زیاد و خیلی‌زیاد ارزیابی کرده بودند، در تأیید فرضیه‌ها مؤثر واقع شد. براین اساس، اگر آزمون هر سؤال بیشتر از X^2 جدول خی‌دو و درجه معناداری سؤال (Sig)، صفر یا نزدیک به صفر و نیز درصد تأثیرگذاری شاخص‌ها (انتخاب گزینه‌های خیلی‌زیاد، زیاد و متوسط) بیشتر از ۵۰ درصد بود، آن‌گاه این سؤال فرضیه مورد آزمون را تأیید می‌کرد. نهایتاً برای تأیید یا رد نهایی یک فرضیه، میانگین درصد تأثیرگذاری شاخص‌ها ملاک

عمل قرار گرفت و هرچه این میانگین به ۱۰۰ نزدیک‌تر بود بیشتر مورد تأیید و هرگاه از ۵۰ کمتر بود مورد تأیید نبود. (جداول شماره ۱ تا ۸)

جدول شماره ۱- نتایج آزمون فرضیه فرعی اول (به‌میزان ۶۱,۲٪ تأیید زیاد)

نتیجه آزمون	Sig.	X2 آزمون	X2 جدول	df	درصد اطمینان	فرضیه فرعی اول فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه سطح بهداشت و سلامت جسمی شهروندان تأثیر معناداری دارد.
به‌میزان ۵۲٪ تأیید (زیاد)	۰۰۰.	۷۴,۵۸۲	۱۱,۰۷	۵	۰۵.	سؤال ۱: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش سلامت جسمی شما شده است؟
به‌میزان ۶۲,۴٪ تأیید (زیاد)	۰۰۰.	۵۷۷,۶۰	۱۱,۰۷	۵	۰۵.	سؤال ۲: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش سلامت جسمی شما شده است؟
به‌میزان ۶۹,۲٪ تأیید (زیاد)	۰۰۰.	۸۷,۶۷۹	۱۱,۰۷	۵	۰۵.	سؤال ۳: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش سلامت جسمی شما شده است؟

جدول شماره ۲- نتایج آزمون فرضیه فرعی دوم (به‌میزان ۴۳٪ تأیید زیاد)

نتیجه آزمون	Sig.	X2 آزمون	X2 جدول	df	درصد اطمینان	فرضیه فرعی دوم فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه سطح بهداشت و سلامت روانی شهروندی تأثیر معناداری دارد.
به‌میزان ۳۸,۹٪ تأیید (زیاد)	۰,۰۲۱	۱۳۰,۵۷۲	۱۱,۰۷	۵	۰۵.	سؤال ۴: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش سلامت روحی، روانی شما شده است؟
به‌میزان ۳۶,۳٪ تأیید	۰۰۰.	۹۳,۴۱۳	۱۱,۰۷	۵	۰۵.	سؤال ۵: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش سلامت روحی، روانی شما شده است؟

(زیاد)					شما شده است؟
به میزان ۵۳,۸٪ تأیید (زیاد)	۰۰۰	۷۷,۰۵۷	۷,۸۱	۳	۰۵
سؤال ۶: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش سلامت روحی، روانی شما شده است؟					

جدول شماره ۳- نتایج آزمون فرضیه فرعی سوم (به میزان ۵۴,۶٪ تأیید متوسط تا خیلی زیاد)

نتیجه آزمون	Sig.	X2 آزمون	X2 جدول	Df	درصد اطمینان	فرضیه فرعی سوم
به میزان ۶۱,۹٪ تأیید (م توسط)	۰,۰۰۰	۷۲,۹۵۳	۱۱,۰۷	۵	۰۵	سؤال ۷: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله، موجب افزایش شناخت و احترام شما به حقوق و وظایف دیگران شده است؟
به میزان ۵۰,۷٪ تأیید (ز یاد)	۰,۰۰۰	۸۶,۹۲۷	۱۱,۰۷	۵	۰۵	سؤال ۸: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله، موجب افزایش شناخت و احترام شما به حقوق و وظایف دیگران شده است؟
به میزان ۵۹٪ تأیید (ز یاد)	۰,۰۰۰	۴۸,۳۲۶	۱۱,۰۷	۵	۰۵	سؤال ۹: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله، موجب افزایش شناخت و احترام شما به حقوق و وظایف دیگران شده است؟
به میزان ۵۱,۴٪ تأیید (م توسط)	۰,۰۰۰	۴۰,۹۳۲	۱۱,۰۷	۵	۰۵	سؤال ۱۰: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش تلاش برای حفظ محیط زیست شده است؟
به میزان ۴۶,۵٪ تأیید (م توسط)	۰,۰۰۰	۹۴,۰۳۹	۱۱,۰۷	۵	۰۵	سؤال ۱۱: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش تلاش برای حفظ محیط زیست شده است؟
به میزان ۳۳,۹٪ تأیید (ز)	۰,۰۰۰	۲۹,۷۱۵	۱۱,۰۷	۵	۰۵	سؤال ۱۲: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش تلاش برای حفظ محیط

یاد)					زیست شده است؟
------	--	--	--	--	---------------

جدول شماره ۴- نتایج آزمون فرضیه فرعی چهارم (به میزان ۵۰,۷٪ تأیید متوسط تا

خیلی زیاد)

نتیجه آزمون	Sig.	X2 آزمون	X2 جدو ل	df	در صد اطمینان	فرضیه فرعی چهارم فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه اخلاق و رفتار شهروندی و حس نوع‌دوستی شهروندان تأثیر معناداری دارد.
به میزان ۶۴,۲٪ تأیید (زیاد)	۰۰۰.	۴۰,۱۴۹	۱۱,۰۷	۵	۰.۵	سؤال ۱۳: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش حس نوع‌دوستی و احترام به دیگران شده است؟
به میزان ۶۳,۷٪ تأیید (زیاد)	۰۰۰.	۴۳,۹۴۰	۱۱,۰۷	۵	۰.۵	سؤال ۱۴: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش حس نوع‌دوستی و احترام به دیگران شده است؟
به میزان ۶۷,۴٪ تأیید (زیاد)	۰۰۰.	۳۹,۶۱۶	۱۱,۰۷	۵	۰.۵	سؤال ۱۵: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش حس نوع‌دوستی و احترام به دیگران شده است؟
به میزان ۴۸,۳٪ تأیید (زیاد)	۰۰۰.	۸۲,۸۲۲	۱۱,۰۷	۵	۰.۵	سؤال ۱۶: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش پرهیز از خشونت و و مدارا با دیگران شده است؟
به میزان ۳۹,۹٪ تأیید (خیلی زیاد)	۰۰۰.	۵۲,۷۱۳	۱۱,۰۷	۵	۰.۵	سؤال ۱۷: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش پرهیز از خشونت و و مدارا با دیگران شده است؟
به میزان ۵۴,۶٪ تأیید (زیاد)	۰۰۰.	۷۱,۶۳۷	۱۱,۰۷	۵	۰.۵	سؤال ۱۸: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش پرهیز از خشونت و و مدارا با دیگران شده است؟
به میزان ۴۷٪	۰۰۰.	۵۰,۴۲۶	۱۱,۰۷	۵	۰.۵	سؤال ۱۹: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما،

تأیید(زیاد)					موجب افزایش رعایت قوانین و مقررات اجتماعی شده است؟
به میزان %۵۴ تأیید(زیاد)	۰۰۰	۸۹,۱۸۳	۱۱,۰ ۷	۵	۰۰۵
سؤال ۲۰: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش رعایت قوانین و مقررات اجتماعی شده است؟					
به میزان %۴۱,۳ تأیید(خیلی زیاد)	۰۰۰	۴۹,۷۹۹	۱۱,۰ ۷	۵	۰۰۵
سؤال ۲۱: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش رعایت قوانین و مقررات اجتماعی شده است؟					
به میزان %۶۰,۳ تأیید(متوسط)	۰۰۰	۲۱,۸۵۱	۱۱,۰ ۷	۵	۰۰۵
سؤال ۲۲: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش تلاش برای حفظ منابع و امکانات شهری شده است؟					
به میزان %۵۳,۵ تأیید(متوسط)	۰۰۰	۸۴,۲۶۴	۱۱,۰ ۷	۵	۰۰۵
سؤال ۲۳: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش تلاش برای حفظ منابع و امکانات شهری شده است؟					
به میزان %۳۷,۳ تأیید(زیاد)	۰۰۰	۳۶,۲۰۱	۱۱,۰ ۷	۵	۰۰۵
سؤال ۲۴: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش تلاش برای حفظ منابع و امکانات شهری شده است؟					

جدول شماره ۵- نتایج آزمون فرضیه فرعی پنجم (به میزان ۳۹,۲٪ عدم تأیید در حد صفر)

نتیجه آزمون	Sig.	X2 آزمون	X2 جدو ل	df	در صد اطم ینان	فرضیه فرعی پنجم فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه امنیت فردی شهروندان تأثیر معناداری دارد.
به میزان %۲۴,۲ تأیید(متوسط)	۰۰۰	۳۷,۸۳ ۰	۱۱,۰ ۷	۵	۰۰۵	سؤال ۲۵: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله، موجب افزایش امنیت فردی شما(اطمینان از در امان بودن جان، مال و ناموس) شده است؟
به میزان %۴۳,۲ در حد صفر	۰۰۰	۸۰,۶۶ ۱	۱۱,۰ ۷	۵	۰۰۵	سؤال ۲۶: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله، موجب افزایش امنیت فردی شما(اطمینان از در

عدم تأیید					امان بودن جان، مال و ناموس) شده است؟
به‌میزان ۵۹,۵٪ در حد صفر عدم تأیید	.	۱۱۳,۹ ۴۴	۱۱,۰ ۷	۵	۰.۵
سؤال ۲۷: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله، موجب افزایش امنیت فردی شما(اطمینان از در امان بودن جان، مال و ناموس) شده است؟					

جدول شماره ۶- نتایج آزمون فرضیه فرعی ششم(به‌میزان ۲۴,۵٪ عدم تأیید در حد صفر)

نتیجه آزمون	Sig.	X2 آزمون	X2 جدو ل	df	در صد اطم ینان	فرضیه فرعی ششم فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه امنیت اجتماعی شهروندان تأثیر معناداری دارد.
به‌میزان ۵۶,۳٪ تأیید(متو سط)	.	۱۴۶,۴۲ ۳	۱۱,۰ ۷	۵	۰.۵	سؤال ۲۸: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش امنیت اجتماعی(عدم دغدغه شهروندان در دفاع و پیگیری حقوق و بیان آزادانه نظرات و انتقادات خود) شده است؟
به‌میزان ۵۰,۲٪ در حد صفر عدم تأیید	.	۱۲۸,۳۱ ۶	۱۱,۰ ۷	۵	۰.۵	سؤال ۲۹: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش امنیت اجتماعی(عدم دغدغه شهروندان در دفاع و پیگیری حقوق و بیان آزادانه نظرات و انتقادات خود) شده است؟
به‌میزان ۳۳,۲٪ در حد صفر عدم تأیید	.	۶۳,۴۹۱	۱۱,۰ ۷	۵	۰.۵	سؤال ۳۰: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش امنیت اجتماعی(عدم دغدغه شهروندان در دفاع و پیگیری حقوق و بیان آزادانه نظرات و انتقادات خود) شده است؟
به‌میزان ۲۸,۲٪ در حد صفر عدم تأیید	.	۵۷,۳۱۹	۱۱,۰ ۷	۵	۰.۵	سؤال ۳۱: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله، موجب افزایش احساس امنیت روانی شما (فقدان نگرانی و دغدغه روحی، روانی نسبت به تعرض به جان، مال و ناموس) شده است؟
به‌میزان ۴۹,۲٪ در حد صفر عدم تأیید	.	۹۰,۷۸۱	۱۱,۰ ۷	۵	۰.۵	سؤال ۳۲: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله، موجب افزایش احساس امنیت روانی شما (فقدان نگرانی و دغدغه روحی، روانی نسبت به تعرض به جان،

مال و ناموس) شده است؟						
سؤال ۳۳: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله، موجب افزایش احساس امنیت روانی شما (فقدان نگرانی و دغدغه روحی، روانی نسبت به تعرض به جان، مال و ناموس) شده است؟	۰.۵	۵	۱۱,۰۷	۵۹,۶۶۶	۰	به میزان ۳۳,۲٪ در حد صفر عدم تأیید
سؤال ۳۴: تا چه اندازه شهروندان دیگر، تحت تأثیر فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، احساس امنیت و آزادی (فقدان نگرانی و دغدغه روحی، روانی نسبت به تعرض به جان، مال و ناموس) دارند؟	۰.۵	۵	۱۱,۰۷	۸۲,۱۹۶	۰	به میزان ۵۰,۲٪ تأیید (متوسط)
سؤال ۳۵: تا چه اندازه شهروندان دیگر، تحت تأثیر فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، احساس امنیت و آزادی (فقدان نگرانی و دغدغه روحی، روانی نسبت به تعرض به جان، مال و ناموس) دارند؟	۰.۵	۵	۱۱,۰۷	۷۵,۸۶۷	۰	به میزان ۴۳,۲٪ در حد صفر عدم تأیید
سؤال ۳۶: تا چه اندازه شهروندان دیگر، تحت تأثیر فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، احساس امنیت و آزادی (فقدان نگرانی و دغدغه روحی، روانی نسبت به تعرض به جان، مال و ناموس) دارند؟	۰.۵	۵	۱۱,۰۷	۴۰,۰۸۶	۰	به میزان ۴۱,۲٪ در حد صفر عدم تأیید

جدول شماره ۷- نتایج آزمون فرضیه فرعی هفتم (به میزان ۵۱,۹٪ تأیید متوسط تا زیاد)

نتیجه آزمون	Sig.	X2 آزمون	X2 جدو ل	Df	در صد اطمینان	فرضیه فرعی هفتم
به میزان ۶۵٪ تأیید (متوسط)	۰	۴۱,۵۹	۱۱,۰۷	۵	۰.۵	سؤال ۳۷: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله، موجب افزایش آگاهی شما از فضای انتخابات (ها) شده است؟
به میزان ۴۲٪ تأیید (متوسط)	۰	۶۵,۸۴	۱۱,۰۷	۵	۰.۵	سؤال ۳۸: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله، موجب افزایش آگاهی شما از فضای انتخابات (ها) شده است؟

سؤال ۳۹: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله، موجب افزایش آگاهی شما از فضای انتخابات(ها) شده است؟	۰.۵	۵	۱۱,۰۷	۷۳,۵۴ ۸	۰ ۰۰۰	به‌میزان ٪۶۱,۴ تأیید (متوسط)
سؤال ۴۰: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش انگیزه و رغبت شما برای شرکت در انتخابات(ها) شده است؟	۰.۵	۵	۱۱,۰۷	۶۷,۴۷ ۰	۰ ۰۰۰	به‌میزان ٪۴۰,۷ تأیید (متوسط)
سؤال ۴۱: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش انگیزه و رغبت شما برای شرکت در انتخابات(ها) شده است؟	۰.۵	۵	۱۱,۰۷	۳۷,۴۸ ۶	۰ ۰۰۰	به‌میزان ٪۶۵ تأیید (متوسط)
سؤال ۴۲: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش انگیزه و رغبت شما برای شرکت در انتخابات(ها) شده است؟	۰.۵	۵	۱۱,۰۷	۳۷,۸۶ ۲	۰ ۰۰۰	به‌میزان ٪۳۷,۳ تأیید (زیاد)

جدول شماره ۸- نتایج آزمون فرضیه فرعی هشتم (به‌میزان ۴۲,۵٪ تأیید متوسط تا زیاد)

نتیجه آزمون	Sig.	X2 آزمون	X2 جدول	Df	در صد اطمینان	فرضیه فرعی هشتم
به‌میزان ٪۳۸,۶ تأیید(متوسط) (ط)	۰ ۰۰۰	۵۱,۹۶ ۱	۱۱,۰ ۷	۵	۰.۵	سؤال ۴۳: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش انگیزه و رغبت شما برای کمک (مادی و معنوی) داوطلبانه به نیازمندان شده است؟
به‌میزان ٪۶۶,۸ تأیید(متوسط) (ط)	۰ ۰۰۰	۶۵,۳۰ ۸	۱۱,۰ ۷	۵	۰.۵	سؤال ۴۴: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش انگیزه و رغبت شما برای کمک (مادی و معنوی) داوطلبانه به نیازمندان شده است؟
به‌میزان ٪۳۴,۷	۰ ۰۰۰	۳۵,۷۶ ۲	۱۱,۰ ۷	۵	۰.۵	سؤال ۴۵: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما،

تأیید(زیاد)					موجب افزایش انگیزه و رغبت شما برای کمک (مادی و معنوی) داوطلبانه به نیازمندان شده است؟
به میزان ۴۳,۱٪ تأیید(متوسط) (ط)	.	۳۵,۸۵ ۶	۱۱,۰ ۷	۵	۰,۵
سؤال ۴۶: تا چه اندازه فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش انگیزه و رغبت شما برای شرکت در NGOها و سازمان‌های عام‌المنفعه شده است؟					
به میزان ۴۰,۵٪ تأیید(متوسط) (ط)	.	۸۶,۲۶ ۹	۱۱,۰ ۷	۵	۰,۵
سؤال ۴۷: تا چه اندازه فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش انگیزه و رغبت شما برای شرکت در NGOها و سازمان‌های عام‌المنفعه شده است؟					
به میزان ۳۱,۶٪ تأیید(زیاد)	.	۷۶,۷۱ ۳	۱۱,۰ ۷	۵	۰,۵
سؤال ۴۸: تا چه اندازه فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ موجود در محله شما، موجب افزایش انگیزه و رغبت شما برای شرکت در NGOها و سازمان‌های عام‌المنفعه شده است؟					

نتیجه آزمون فرضیه فرعی اول بر اساس تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه: بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «سلامت جسمی»، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «سلامت جسمی» و بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «سلامت جسمی» در حد زیاد رابطه معنادار وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه فرعی دوم: «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «سلامت روحی، روانی» و بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «سلامت روحی، روانی» در حد متوسط و نیز بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «سلامت روحی، روانی» در حد زیاد رابطه معنادار وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه فرعی سوم: بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «شناخت و احترام به حقوق و وظایف دیگران» در حد متوسط، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «شناخت و احترام به حقوق و وظایف دیگران» و بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «شناخت و احترام به حقوق و وظایف دیگران» در حد زیاد، بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «تلاش برای حفظ محیط زیست» و بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «تلاش برای حفظ محیط زیست» در حد متوسط و نیز بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «تلاش برای حفظ محیط زیست» در حد زیاد رابطه معنادار وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه فرعی چهارم: بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «حس نوع‌دوستی و احترام به دیگران»، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «حس نوع‌دوستی و احترام به دیگران»، بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «حس نوع‌دوستی و احترام به دیگران» و بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «پرهیز از خشونت و مدارا با دیگران» در حد زیاد، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «پرهیز از خشونت و مدارا با دیگران» در حد خیلی زیاد، بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «پرهیز از خشونت و مدارا با دیگران»، بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «رعایت قوانین و مقررات اجتماعی» و بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «رعایت قوانین و مقررات اجتماعی» در حد زیاد، بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «رعایت قوانین و مقررات اجتماعی» در حد خیلی زیاد، «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «تلاش برای حفظ منابع و امکانات شهری» و بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «تلاش برای حفظ منابع و امکانات شهری» در حد متوسط و نیز بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «تلاش برای حفظ منابع و امکانات شهری» در حد زیاد رابطه معنادار وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه فرعی پنجم: بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «امنیت فردی» در حد متوسط، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «امنیت فردی» و بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «امنیت فردی» در حد صفر رابطه معنادار وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه فرعی ششم: بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «امنیت اجتماعی» در حد متوسط، «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «امنیت اجتماعی»، بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «امنیت اجتماعی»، بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «احساس امنیت روانی فردی»، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «احساس امنیت روانی فردی» و بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «احساس امنیت روانی فردی» در حد صفر، «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «امنیت روانی اجتماعی» در حد متوسط، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «امنیت روانی اجتماعی» و بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «امنیت روانی اجتماعی» در حد صفر رابطه معنادار وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه فرعی هفتم: بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «آگاهی از فضای انتخابات(ها)»، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «آگاهی

از فضای انتخابات(ها)، بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «آگاهی از فضای انتخابات(ها)»، بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «انگیزه و رغبت برای شرکت در انتخابات(ها)»، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «انگیزه و رغبت برای شرکت در انتخابات(ها)» در حد متوسط و بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «انگیزه و رغبت برای شرکت در انتخابات(ها)» در حد زیاد رابطه معنادار وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه فرعی هشتم: بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «انگیزه و رغبت برای کمک داوطلبانه به نیازمندان»، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «انگیزه و رغبت برای کمک داوطلبانه به نیازمندان» در حد متوسط، بین «فعالیت‌های تفریحی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «انگیزه و رغبت برای کمک داوطلبانه به نیازمندان»، بین «فعالیت‌های آموزشی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «انگیزه و رغبت برای شرکت در NGOها و سازمان‌های عام‌المنفعه» در حد زیاد، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «انگیزه و رغبت برای شرکت در NGOها و سازمان‌های عام‌المنفعه» در حد زیاد، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «انگیزه و رغبت برای شرکت در NGOها و سازمان‌های عام‌المنفعه» در حد زیاد، بین «فعالیت‌های تبلیغی فرهنگسرا و خانه فرهنگ» و «انگیزه و رغبت برای شرکت در NGOها و سازمان‌های عام‌المنفعه» در حد زیاد رابطه معنادار وجود دارد.

نتیجه آزمون فرضیه اصلی تحقیق:

براساس نتایج آزمون فرضیه‌ها، میزان اثربخشی شاخص‌های مختلف متغیر مستقل بر شاخص‌های متغیر وابسته در طی آزمون فرضیه‌های فرعی به اثبات رسید. همان‌طور که در جداول شماره (۸-۱) ملاحظه می‌شود: فرضیه فرعی اول (تأثیر معنادار فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری بر توسعه سطح بهداشت و سلامت جسمی شهروندان - به میزان ۶۱,۲٪ تأیید زیاد)، فرضیه فرعی دوم (تأثیر معنادار فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی بر توسعه سطح بهداشت و سلامت روانی شهروندی - به میزان ۴۳٪ تأیید زیاد)، فرضیه فرعی سوم (تأثیر معنادار فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی بر توسعه اخلاق و رفتار شهروندی و حس احترام به دیگران در نزد شهروندان - به میزان ۵۴,۶٪ تأیید متوسط تا خیلی زیاد)، فرضیه فرعی چهارم (تأثیر معنادار فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی بر توسعه اخلاق و رفتار شهروندی و حس نوع‌دوستی شهروندان - به میزان ۵۰,۷٪ تأیید متوسط تا خیلی زیاد)، فرضیه فرعی پنجم (تأثیر معنادار فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی بر توسعه امنیت فردی شهروندان - به میزان ۳۹,۲٪ عدم تأیید در حد صفر)، فرضیه فرعی ششم (تأثیر معنادار فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی بر توسعه امنیت اجتماعی شهروندان - به میزان ۲۴,۵٪ عدم تأیید در حد صفر)، فرضیه فرعی

هفتم) تأثیر معنادار فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی بر توسعه سطح مشارکت سیاسی شهروندان - به میزان ۵۱,۹٪ تأیید متوسط تا زیاد) و فرضیه فرعی هشتم) تأثیر معنادار فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی بر توسعه سطح مشارکت اجتماعی، فرهنگی شهروندان - به میزان ۴۲,۵٪ تأیید متوسط تا زیاد) رد یا تأیید شدند. فرضیه اصلی تحقیق نیز به میزان میانگین مجموع درصد تأیید فرضیه‌های فرعی (۳۰ درصد) در حد زیاد مورد تأیید قرار گرفت.

۷- نتیجه‌گیری

با توجه به مبانی نظری تحقیق می‌توان چنین استنباط کرد که براساس نظر ترنر امنیت (فردی و اجتماعی) و سلامت (جسمی و روحی، روانی) از جمله نیازهای اساسی است که نظام اجتماعی تمهیدات آن را فراهم می‌کند. همچنین طبق نظر کوهن و آرتور که حقوق شهروندان را براساس یک جامعه ارتباط بنیان بیان می‌کند، می‌توان اخلاق و رفتار شهروندی را در قالب ارتباطات اجتماعی قرار داد و نیز براساس نظر گروسبرگ که درگیر کردن و بسط مشارکت شهروندان را در شکل‌دادن به قوانین و تصمیمات جامعه به‌عنوان مفهوم شهروندی بیان می‌کند، می‌توان مشارکت سیاسی و اجتماعی، فرهنگی را در همین قالب تفسیر کرد.

همچنین براساس نظر «هچ» می‌توان چنین نتیجه گرفت که فعالیت فرهنگی می‌بایست بر توسعه سطح بهداشت و سلامت جسمی و روحی، روانی و نیز بر امنیت فردی و اجتماعی (نظریه ترنر)، همچنین بر اخلاق و رفتار شهروندی (نظریه کوهن و آرتور) و نیز بر مشارکت سیاسی و اجتماعی، فرهنگی (نظریه گروسبرگ) تأثیر مثبت و فزاینده داشته باشد.

بنابراین به‌لحاظ نظری می‌بایست رابطه متغیر مستقل (فعالیت‌های سازمان فرهنگی، هنری) با مؤلفه‌های متغیر وابسته (سلامت جسمی و روانی - امنیت فردی و اجتماعی و مشارکت سیاسی و اجتماعی، فرهنگی رابطه معنادار باشد. اما آنچه از نتایج تحقیق میدانی به دست می‌آید ناظر بر ارتباط ضعیف و تأثیر نه چندان مثبت فعالیت‌های سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه امنیت و تأثیر متوسط بر مشارکت سیاسی و اجتماعی، فرهنگی و نیز تأثیر مثبت و در حد زیاد بر سلامت جسمی و روانی و اخلاق و رفتار شهروندان تهرانی است.

۸- پیشنهادها

از آنجا که براساس نتایج تحقیق (جداول شماره ۶-۵) فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه امنیت فیزیکی و روانی شهروندان (امنیت فردی و اجتماعی) تأثیر ضعیفی داشته است، لذا سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران برای تقویت این بخش برنامه‌ریزی نماید و آن را در اولویت کاری خویش قرار دهد.

از آنجا که براساس نتایج تحقیق (جداول شماره ۸-۷) فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه سطح مشارکت سیاسی و اجتماعی، فرهنگی شهروندان تأثیر متوسط داشته است، لذا سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران برای تقویت این بخش نیز برنامه‌ریزی نماید.

از آنجا که براساس نتایج تحقیق (جداول شماره ۴-۳) فعالیت‌های آموزشی، تبلیغی و تفریحی سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران بر توسعه اخلاق و رفتار شهروندی تأثیر بسیار زیادی داشته است، سازمان فرهنگی، هنری شهرداری تهران نسبت به بررسی عوامل مؤثر و نقاط قوت این بخش و تدوین الگوهای مفید برای تقویت سایر بخش‌ها اقدام نماید.

بازآموزی تعالیم اخلاقی و فرهنگی شهروندان منطقه از طریق برنامه‌ریزی‌های علمی و فرهنگی در طول سال به‌طور مستمر در قالب هم‌اندیشی‌ها، همایش‌ها، کارگاه‌های آموزشی، انتشارات، اجرای برنامه‌های آگاه‌سازی و...

مشارکت با معاونت اجتماعی شهرداری در بخش خانه‌های سلامت درخصوص اجرای برنامه‌های اثربخش در حوزه سلامت جسمی و روانی شهروندان.

احداث ایستگاه‌های فرهنگی در تمام نقاط منطقه جهت ارائه جزوات آموزشی، بروشور، کتابچه‌های راهنما و محصولات فرهنگی با رویکرد توسعه اخلاق، بهداشت، امنیت و مشارکت اجتماعی و سیاسی شهروندان.

حمایت از نهادهای فرهنگی و اجتماعی منطقه از قبیل هیأت‌های مذهبی، مساجد، خیریه‌ها، صندوق‌های قرض‌الحسنه و... جهت تقویت مشارکت آنان در فعالیت‌های فرهنگی، هنری فرهنگسرا و خانه‌های فرهنگ.

گسترش و تقویت فعالیت‌های واحدهای مشاوره فرهنگسرا و خانه‌های فرهنگ از طریق اجرای برنامه‌های مؤثر در افزایش احساس امنیت اجتماعی.

ساماندهی خدمات روان‌شناسی و مشاوره در فرهنگسرا و خانه‌های فرهنگ با هماهنگی مراجع مرتبط.

افزایش همکاری متقابل با سازمان‌های فرهنگی، NGOهای مرتبط، شورایاری محله‌ها جهت بررسی و ارائه راهکارهای مؤثر در زمینه مشارکت اجتماعی و سیاسی شهروندان منطقه.

ایجاد زمینه و فرصت‌های مناسب برای جلب مشارکت و افزایش انسجام روابط بین شهروندان منطقه، متمرکز بر بافت‌های محلی و ارتباطات خانوادگی و استفاده از ظرفیت‌های آن با روش‌هایی نظیر برگزاری اردوهای تفریحی-آموزشی.

منابع

- احمدی، خدیجه، (۱۳۹۰)، مبانی و قلمرو حقوق شهروندی در قرآن و روایات و مسئولیت حکومت در قبال آن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور قم.
- اذانی، مهری و همکاران، ۱۳۸۹، مهاجرت‌های روستا- شهری و نقش آن بر ناپایداری روستاها (با تأکید بر گردشگری روستایی). همایش منطقه‌ای توریسم و توسعه. دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج.
- پایان‌نامه:
- پیرزاده، عسگر، ۱۳۷۸، حکومت دینی از منظر علماء و اندیشمندان مسلمان ایرانی، همایش علمی - دانشجویی دانشگاه علامه طباطبائی، معاونت دانشجویی و فرهنگی وزارت علوم تحقیقات و فناوری. تهران: آذر ۱۳۷۸.
- تقوایی، مسعود و همکاران، ۱۳۸۹، تحلیلی بر سنجش عوامل موثر بر مشارکت شهروندان در مدیریت شهری. فصلنامه مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال اول، شماره دوم، رحمانی، محمود، ۱۳۸۹، نقش سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران در ارتقای سرمایه فرهنگی شهروندان تهرانی (مورد مطالعه کانون‌های بانوان منطقه شش)، فصلنامه مدیریت فرهنگی (دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات)، سال چهارم، شماره ۲.
- شاه‌طالبی، بدری، ۱۳۸۹، تدوین مؤلفه‌های فرهنگ شهروندی در حیطه ارزش‌ها و هنجارها برای دانش‌آموزان دوره راهنمایی، فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، سال اول، شماره ۳.
- شیانی، ملیحه، ۱۳۸۱، تحلیل جامعه شناختی از وضعیت شهروندی در لرستان. مجله جامعه‌شناختی ایران، دوره چهارم، شماره سوم.
- عاملی، سعیدرضا، ۱۳۸۰، تعامل جهانی شدن، شهروندی و دین، نامه علوم اجتماعی، شماره ۱۸.
- عباسی، رقیه. (۱۳۸۷)، بررسی فرآیند مشارکت شهروندان در اداره شهرهای ایرانی، اولین همایش سراسری علمی و دانشجویی جغرافیا، تهران: انتشارات سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
- عیدی، ولی، (۱۳۸۶)، تبیین جامعه‌شناختی آگاهی از حقوق و تکالیف شهروندی (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه اصفهان)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته علوم اجتماعی، دانشگاه اصفهان.
- فاضلی، نعمت. ۱۳۸۶، شهروندی فرهنگی و فرهنگی شدن شهروندی.

فاطمی‌نیا، سیاوش، ۱۳۸۶، فرهنگ شهروندی محصول و محمل حاکمیت خوب، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۲۶.

فرجی، امین، ۱۳۸۹، تحلیلی بر مفهوم کیفیت زندگی شهری، مجموعه مقالات دومین همایش علمی سراسری دانشجویی جغرافیا، دانشگاه تهران.

فیتزپتریک، تونی، (۱۳۸۱)، **نظریه رفاه** (سیاست اجتماعی چیست)، ترجمه هرمز همایون پور، تهران: نشر گام نو.

کوشا، محمدمهدی، (۱۳۸۷)، **دانستنی‌های سیاست (شهروندی)**، تهران: انتشارات دفتر برنامه‌ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی وزارت علوم.

الله‌توکل، زینب، (۱۳۸۶)، بررسی آموزش رفتار شهروندی سازمانی بر تعهد سازمانی کارمندان سازمان فرهنگی - تفریحی شهرداری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته مدیریت آموزشی دانشگاه اصفهان.

مستوفی‌الممالکی، رضا، (۱۳۸۰)، **شهر و شهرنشینی در بستر جغرافیای ایران**، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی تهران.

مقالات:

منابع اینترنتی:

نیکفر، محمدرضا، (۱۳۷۸)، **خشونت، حقوق بشر، جامعه مدنی**، تهران: انتشارات طرح نو.
 هاشمیان فر، سیدعلی، ۱۳۹۱، بررسی فرهنگ شهروندی ساکنان بافت حاشیه‌ای شهر اصفهان، فصلنامه مطالعات جامعه شناختی شهری، شماره ۳.

هاشمیان فر، سیدعلی، و گنجی، محمد، ۱۳۸۸، تحلیلی بر فرهنگ شهروندی در شهر اصفهان، فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیستم، شماره ۳۲.

(تاریخ مشاهده: ۱۳۹۲/۶/۱۰. www.farhangshenasi.com/articel)

منابع انگلیسی:

Hatch, M; (1997). Organization theory: Modern, symbolic and postmodern; Oxford: Oxford University Press.

Kalberg, S. (1993) "Cultural Foundation of Modern Citizenship" in B.S. Turner (ed.), Citizenship and Social Theory. London: Sage.

Pakulski, J. (1997) Cultural Citizenship. Citizenship Studies 1.

Turner, Bryan S. (1993) Citizenship and Social Theory, SAGE Publications Ltd.